List 4. **NOVICE** Tečaj LVII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 27. januvarija 1899.

Politiški oddelek.

Ljubljanska realka.

Sklep občinskega sveta ljubljanskega, pritožiti se pri naučnem ministerstvu zaradi razmer, ki vladajo na ljubljanski realki in katerih prouzročitelji so nemško-nacijonalni profesorji, osvetljuje jako značilno preiskava, katera je te dni začela na kompetentnem mestu. Niso nam sicer znane, podrobnosti preiskave. Toda v podučenih krogih se govori, da je jako mnogo nemških realcev kompromitiranih, govori se v zvezi z realci o dogodivšem se žaljenju Veličanstva, o dokazanem Bismarckovanju in o ednacih lepih rečeh. Ker je stvar v uradnih rokah, izvemo kmalu kaj več o njej, a dejstvo samo, da se je preiskava začela, zadostuje v dokaz, da so razmere na ljubljanski realki potrebne korenite premembe.

Ne ugovarjamo nemški vzgoji nemške mladine. Odločno pa ugovarjamo temu, da bi se sloveuska mladina na ljubljanski realki vzgojevala tako, kakor se godi sedaj, ko se sistematično raznaroduje in se ji vcepa nemško nacijonalnega duha.

Zahteva, da se naj na ljubljanski realki ustanove posebni razredi za slovensko mladino, seveda s slovenskim učnim jezikom, in posebni razredi za nemško mladino, pride v prihodnjem zasedanju dež. zbora zopet na vrsto. Ustrezaje naročilu deželnega zbora je dežeini odbor sestavil načrt realčnega zakona, in o tem načrtu hočemo danes izpregovoriti nekoliko besed.

Dež. odbor pravi v svojem poročilu, da je sestavil svoj načrt zakona sporazumno z naučnim ministerstvom. To se razvidi posebno iz § 10., kateri govori o določitvi učnega jezika.

Ta § se glasi:

Vsak izmed obeh deželnih jezikov sme biti učni jezik.

Dopustno je, da sta na eni realki tudi dva učna jezika, ki se uporabljata za različne šolske oddelke ali za različne učne predmete.

Določiti jezik, v katerem naj se poučuje, pristoji glede realk, ki niso državne realke, tistemu, ki učni zavod vzdržuje.

Kadar jih za vzdrževanje kakšne realke prispeva več, se določi učni jezik po dogovoru.

Kadar se ta dogovor ne doseže, tedaj pristoji določiti učni jezik deželnemu šolskemu oblastvu v sporazumu z deželnim odborom, pri čemur mora veljati načelo, da je vsaj v štirih nižjih razredih za nemške učence nemščina, za slovenske učence slovenščina učni jezik.

Mi se s tem paragrafom nikakor ne moremo strinjati in to iz različnih vzrokov.

Zakonodajstvo o realkah spada popolnoma v kompetenco deželnih zborov in stem spada v njih kompetenco tudi določitev učnega jezika. V tem oziru ima deželni zbor popolno prostost in zategadelj ne moremo umeti, kako se je mogel dež. odbor odločiti za nasvet, naj se ta kompetenca dež. zbora omeji, kakor to predlaga zgoraj navedeni paragraf.

Ako je vlada zahtevala tako določitev, kakor jo obsega rečeni paragraf, zgodilo se je to z očitnim namenom, preprečiti deželnim in slovenskim potrebam primerno preuredbo ljubljanske realke. To je vendar popolnoma jasno, da se ne bo nikdar doseglo porazumljenje, glede učnega jezika mej tistimi faktorji, ki realko vzdržujejo, t. j. mej deželnim šolskim svetom, mej kranjsko hranilnico, mej dež. odborom in mej ljubljansko občino.

Kranjska hranilnica bo zmiraj nasprotovala vsaki preuredbi ljubljanske realke in ravno tako smemo s vso gotovostjo računati, da tudi drž. šol. svet ne bo nikdar ugodil naši zahtevi, pa naj je še tako utemeljena in pravična.

Vsled tega je na vsak način potrebno, da se premeni navedeni paragraf, v tem smislu, da se potom za-

kona enkrat za vselej zagotovi, kar treba za preuredbo realke v našem smislu.

Po naši sodbi je pred vsem potrebno, da se v zakonu določi razdelitev realke na dva dela, v slovenski del in v nemški del Na slovenskem oddelku naj se uvede slov. učni jezik in naj se zraven določi nekaj predmetov, ki se bodo podučevali v nemškem jeziku, da se mladina teda jezika do dobra nauči. Na nemškem oddelku naj bode učni jezik nemščina. Poskrbi naj se tudi, da bodo nemški dijaki imeli priliko, naučiti se slovenskega jezika ali za tiste, ki se hočejo slovenski učiti, mora biti ta predmet ravno tako važen, kakor vsak drugi, in se mora na vsak način konec narediti sedanjim „freikursom.“

V načrtu dež. odbora pogrešamo tudi določbe o kvalifikaciji ravnatelja. Dež. zbor ima tudi v tem oziru pravico, postaviti v zakon določbo, da mora ravnatelj biti slovenskega jezika popolnoma zmožen. Ako bi bile razmere v naši državi naravne, bi take določbe ne bilo treba, saj je ob sebi umljivo, da bi moral ravnatelj srednješolskega zavoda v naši slovenski deželi biti slovenskega jezika popolnoma zmožen. Ali pogled na ljubljansko realko nam kaže, da temu ni tako, da je na tem zavodu nastavljen ravnatelj, kateri slovenščine ni zmožen in vsled tega treba z zakonsko določbo to za vselej predrugačiti.

To so določbe, katere želimo, da se sprejmo v načrt realičnega zakona.

Nemcem se s tem ne zgodi nobena krivica, zajamčeno jim je vse, kar morejo zahtevati, zajamčeno pa je tudi, da se bode vsa mladina vzgajala v avstrijskem duhu in da se slovenska mladina ne bo germanizovala, kakor se to godi sedaj.

Mili narod!

Le kratek čas — ne popolni dve leti — nas loči od onega pomembnega dne, ko se bode navršila stoletnica rojstva najimenitnejšega pesnika našega — dr. Franceta Prešerna.

Ali je treba obširneje ponavljati, kaj je bil Prešeren slovenskemu narodu? Vsak količkaj izobražen, svesten Slovenec nosi z ljubeznijo in spoštovanjem sliko pesnikovo v svojem srcu, imenuje s ponosom njegovo ime.

V oni dobi, ko je slovenska muza še po otroški jecala, izlival je nje ljubljenec Prešeren svoje čute v najkrasnejšo jezikovno obliko ter vstvaril Slovencem pesniški jezik, seznalil jih s pesniškimi oblikami in povzdignil slovenski jezik z one sramotne stopinje, ko je rabil le hlapcem in pastirjem, na ono odlično mesto, kjer rabi vsem slojem slovenskega naroda v zasebnem in javnem življenju.

Prešeren je bil oni, ki je najgorkeje čutil krivico, ki se je delala slovenskemu narodu in njega jeziku ter je brez obzira na strahopetne miritelje med Slovenci, duška dajal žarkemu rodoljubju.

Kot pesnik pa je odprl Slovencem pristop v svetovno slovstvo. Njegove pesmi so oni književni proizvod, ki daje Slovencem pravico, postaviti se ob bok drugim mogočnim kulturnim narodom.

Prešeren bi pač lahko rekel z Vodnikom: „Dovolj je spomina, me pesmi pojo“; ali, ako Prešeren zaradi tega ne bode imenitnejši, če mu postavimo spominek, in ne manj slaven, ako mu ga ne povzdignemo, je vendar-le naša dolžnost, da počastimo spomin pesnikov s tem, da mu postavimo spomenik — primeren ne njegovi veličini, ampak našim močem.

Ni zadosti, da čitamo in slavimo Prešerna, treba je, da svetu pokažemo, kako vemo ceniti svoje veljake, treba je, da pokažemo narodu lik imenitnika in da ga namestimo mlajšim rodovom za vzgled in navdušenje.

Zatorej se obrača podpisani odbor ponovno do slovenskega celokupnega naroda, da vsak po svoji moči pri pomore, povzdigniti pravočasno spominek Prešernu. Pozivamo pred vsem javne korporacije slovenske, naj prednjačijo z rodoljubnim vzgledom, obračamo se do društev, da prijejajo v to svrho veselice in akademije. Prosimo naše izobražence, da z delom dokažejo, kako cenijo pesnika. Vabimo narodno ženstvo, kateremu je pesnik slavo razglašal po svetu, da se odolži pesniku, kličemo mladino, da po možnosti pomaga proslaviti pesnika. Pozivljam ves narod, da se odzove narodni dolžnosti.

Res je, da tarejo Slovnece mnogi drugi in prepotrebni narodni davki. Ali tu gre za našo čast, in zanjo moramo radovoljno kaj žrtvovati, ako hočemo vredni biti svojih velikih umnikov in si ohraniti svetli obraz.

Končno prosimo vse slovenske liste, da po svoje pospešujejo nabiranje prispevkov, da se čim preje uresniči namen podpisanega društva.

V Ljubljani, 20. januvarija 1899.

Odbor za postavljenje Prešernovega spomenika

Ivan Hribar
mestni župan
predsednik

Rajko Perušek,
c. kr. profesor
podpredsednik.

Fran Trdina,
mestni knjigovodja,
tajnik.

Dr. **Makso Pirc,** odvetnik; dr. **Josip Stare,** c. kr. finančne prokurature tajnik; **Andrej Senekovič,** c. kr. gimnazijski ravnatelj; dr. **Ivan Tavčar,** odvetnik — odborniki

---

Politični pregled.

Državni zbor. — V prvi seji sedanjega zasedanja, o kateri smo že zadnjič poročali, je poslanec Berks inrerpeliral zaradi obč. volitev v Št. Petru v Savinski dolini. Druga seja se je vršila dne 19. t. m. Nemci so v tej seji nadaljevali z obstrukdijsko komedijo. Zbornica sploh ni prišla do tega, da bi bila mogla razpravljati o dnevnem redu. Najprej so Nemci prav po vzgledu ogerske ooozicije zahtevali vsakovrstne upra-

otročje premembe zapisnika, potem pa so narekli dolgo vrsto interpelacij, ter zahtevali, da jih morajo zapisnikarji prečitati od prve do zadnje besede. Ker je po opravilniku taka zahteva dovoljena, se je moralo predsedništvo podati. Čitanje je trajalo več ur. Zapisnikarji so se vrstili v čitanju, nemški poslanci pa so poleg njih norce zbijali. Koncem seje prešlo je do jako živahnih prizorov mej socijalnimi demokrati in mej nemškimi nacijonalci. Socijalni demokratje so zahtevali naj pride že v prihodnji seji na razpravo predlog o odpravi časniškega koleka. Nemški nacijonalci na čelo jim Schönerer in Kaiser so se temu uprli. Socijalni demokratje so zaradi tega ostro napadli nemške nacijonalce in očitali, da kompromitirajo parlament, da je njihova obstrukcija volek humbuk, in da napeljevajo vodo na malin absolutizma. Ostalo je pri tistim dnevnim redu, katerega je določil predsednik. Tretja seja je bila v torek dne 24. t. m. V tej seji je Schönerer podal nov predlog na zatožbo ministerstva. Do razprave o dvevnem redu zbornica tudi v tej seji ni prišla, kajti na zahtevo opozicije so zapisnikarji morali zopet prečitati dobesedno vse došle vloge. Mej temi je bila tudi peticija, za odpravo jezikovnih naredb, po kateri seje glasovalo imenoma Ker je predsednik videl, da tako ne gre naprej, je sejo zaključil Zatrjuje se, da bo zasedanje drž zbora trajalo samo še nekaj dni

Položaj — Zadnji čas se mnogo govori, da nameravajo vladni krogi poskusiti spravo mej Čehi in mej Nemci. Tudi nemška opozicija računa s to mislijo in se zategadelj pripravlja na določitev vsem Nemcem skupnega narodno političnega programa. Kaj hočejo Nemci v jezikovnem oziru, povedali so s posredovanjem dr. Hochenburgerja. Ta je izdal brožuro, v kateri se zavzema za ohranitev centralizma in določitev nemščine državnim jezikom. Da se slovenske stranke s takimi pogoji ne bodo nikdar sprijaznile, to je pač ob sebi umljivo. Sicer pa Nemci sami odklanjajo spravo ter zahtevajo naj se njihovi pogoji za mir uveljavijo proti volji Slovanov Z ozirom na vse to je pač naprej izključeno, da bi se sprava dosegla, in ker je vsled tega funkcijoniranje drž zbora nemogoče, bo vlada poslance odslovila in vse potrebne zakone uvevila s § 14. Mej temi zakoni nahajala se bode tudi nagodba, katera se uveljavi za dobo 5ih let Kaj se potem zgodi, ni gotovo, morda poskusi vlada s spravo, morda pa tudi pusti vse take poskuse in bo vladala absulotistično.

Vlada in desnica. — Včeraj se je sešel drž zbor, zahtevala je desnica z ozirom na obnovljeno obstrukcijo naj vlada pojasni svoje namene za prihodnjost naj zlasti pojasni svoje namene glede za pri desnici pripadajočih strank. Od tedaj se vrše malone vsak dan posvetovanja mej vlado in desnico. A v vsebini teh posvetovanj še ni prišlo v javnost, ker so vsi udeležniki obljubili obvarovati tajnost. „Reichswehr“, ki je zdaj glasilo nemške katoliške stranke, je priobčila članek, v katerem zahteva, naj se vlada premeni v ministerstvu desnice. Ta članek se prepisuje dr. Kathreinu.

Ogerska. — Velika kriza, ki pretresa sedaj Ogersko, se bliža svojemu koncu, vlada je bila prisiljena obljubiti opoziciji spravo. Opozicija se je s posredovanjem Kolomana Szella udala v toliko, da je odnehala od nejpoglavitnejše svoje zahteeve, da more prenehati nagodba z Avstrijo, ako se Cislitvanskine uveljavi parlamentarnim potom. Opozicije je pripravljena opustili obstrukcijo, ako odstopi baron Banfty. To je sklenjena stvar, ki se v kratkem izvrši. Banffijev naslednik postane Koloman Szeli.

Francija. — V francoskem parlamentni imeli so te dni veliko razpravo o zunanji politiki francoski, čule se so ostre pritožbe, češ, da francoska vlada v vseh konfliktih z Angleško propade. Minister zunanjih del je pojasnil, da francoska vlada se trdno drži zveze z Rusijo, da doživi vsaka država uspehe in neuspehe, in da Francija nima vzroka čutiti, se poražen ker je morala opustiti Fašolo.

Mirovna konferenca. — Ruska vlada je te dni zastopnikom vseh držav dostavila program za posvetovanja mirovne konference, katero skliče ruski car. Na programu se nahajajo samo nasveti glede zmanjšanja vojnih sil, glede določil proti grozovitosti sedanjih vonj in glede mejnarodnih razsodišč. Car je še posebno izrekel, da so izklučena vsa politična oprašanja. Kedaj in kje se bo konferenca vršila, še ni odločeno.

Macedonija — V Genovi se bode v kratkem vršil shod Macedoncev, kateri bo za to deželo zahteval avtonomijo. Macedonci se med tem krepko pripravljajo za revolucijo. Ako se Avstrija in Rusija glede postopanja v tej stvari nista sporazumeli, pride lahko do mejnarodnih konfliktov.

Obrtnija.

Uzroki obrtniškega propada.

(Spisal M. Kunc.)

II.

Z vpeljanjem obrtne svobode, s katero so menili občno blagostanje povzdigniti, zadelo se je narobe. Poprijel se je vsak, kdor ni imel druzega opravila, obrtnih strok, bodi si v majhnem ali v velikem, in videti je bilo nekoliko let, kakor bi bila res napočila doba sreče in občne zadovoljnosti. Delalo se je na vse kriplje, noč in dan polnili so se magazini z izdelki raznovrstnih obrtij, naredilo se je v teku 10 let več, nego prej v 20 letih. To je imelo tudi posledke, da se je delavcem plača povikšala, katera pa je, ker so ob jednem tudi cene živeža in stanovanja poskočila, prav za prav jednaka ostala, kakor poprej.

Ker pa e hotel v tej talmi-zlati dobi vsakdo obogateti, in s svojim stanom nikdo več ni bil zadovoljen, tirjali so večjo plačo tudi vsi drugi pomočniki, isto tako tudi vsi uradniki, kar je pa zopet imelo posledice, da so se morali davki povikšati.

Zakaj pa tudi ne? Preslepljeno je bilo vse, od prvega podjetnika, do zadnjega delavca. Igralci na borzi skrbeli pa so za to, da se prisluženi krajcarji ljudstva dobro poobrestijo, — osnovali so banke raznovrstnih baž, izdali neke papirje, tako zvane „akcije“, katere so bile „bolje“ nego gotov denar.

Porabile so se vsa sleparska sredstva, vstanovili nalašč v to časniki, kateri so imeli namen vsipati nevednemu zaupljivemu človeku pesek v oči, — in res se je doseglo, kar je bilo nameravano. Borzijanci obogateli so čez noč, že so se začeli vtikati v igranje tudi ljudje, kateri pa te sleparije dovolj razumeli niso. A tudi tistim prihitelo se je na pomoč Če je hotel kedo denar vložiti, igrali so mesto njega drugi — in ga tudi srečno zaigrali.

A prišel je preobrat. Znani krah leta 1873. podrl je mahoma vso domišljijo in vse zlate gradove, ter pokazal je, da grešitev zoper naravne položaje treba strašne pokore.

Kako pa je zadel oni borzni krah malega obrtnika? Ne glejmo v tujino, zglede imamo doma in znani so vsacemu. Izguba tolikanj premoženja, še več pa strah in prepričanje, da je bilo vse le puhlo, le umetno napravljeno, pripravilo je občinstvo k temu, da nobeden ni imel več zaupanja. Kolikor denarja se je poprej zametalo, toliko bolj varčno je postajalo je po krahu vse. Prenehala so naročila in vsa dela, katera niso izvirale iz najsilnejše potrebe.

Obrtne delavnice, pred krahom prenapolnjene z delavci, postale so prazne, pokora se je pričela ne le za podvzetnika ali obrtnike, temveč tudi za delavca.

Obrtni izdelki, katerih je polno bilo po vseh magazinih, podrli so ceno vsemu delu in zadostovali so za leta. Zaslužek in plača znižala sta se kakor za obrtnika, tako za delavca, ostal jima je edino ta up, da bode morebiti kmalu bolje. Minulo je mej tem 25 let, pa še vedno čakamo one zlate dobe, a bolje, da je ni nikoli več, ako bi imel sledeti ji zopet enak preobrat.

Ker je obrtni stan pred vpeljavo obrtne svobode imel še dobro stališče, katero je trajalo, kakor smo videli, še nekoliko let pozneje, začela se je tedaj beda obrtnega stanu prav za prav pred 10 leti, in mej tem časom zgodilo se ni ničesar v prid obrtije.

Nadaljevala se je prejšna politika, katera ni imela le namena, povzdigniti veliko industrijo, temveč tudi uničiti malega obrtnika.

Mej tem, ko je imelo tovarništvo vso podporo in pomoč države, — in se je brezvestno dopuščalo naseljenje konfektionarjev, kateri so prodajali blago večinoma faliranih hiš, — ni se jemalo najmanjšega ozira na ubogega stalnega obtnika, če se je tudi pritoževal.

Prostost kupčije ostal je program merodajnih krogov, če se je tudi videlo in pripoznalo, da jeden sam konfektionar uniči 10 obrtnikov. Princip svobode, ta je veljal, in svobodno bilo je tudi poginiti vsacemu, kdor ni imel zaslužka!

S tem je država izgubila načelo, katerega nikoli ne bi smela opustiti. Namreč enaka skrb za vse državljane in varstvo slabejega nasproti močnejemu.

Pa tudi to ni čuda! Kakor je bila ona zlata doba prazna in puhla, ravno tako prazen in puhel bil je liberalizem tačasne vlade. Skrb za samega sebe ali egoizem se je očitno gojil, in to nas je srečno pripeljalo v današnjo dobo, v kateri že nihče več ne razloči, kaj je „naprej“, kaj „nazaj“.

III.

Kakor smo v zadnjih dveh člankih navedli uzroke propada male obrtnije vsled neomejena obrtne svobode in nadvladanja kapitala, hočemo končno navesti še ono, kar smo sami provzročili in zamudili, in kar ni najmanjša krivda, da nam zboljšanje naših ne le materijalnih temveč tudi moraličnih razmer tako težko prihaja.

Znano je, da pred upeljavo obrtne svobode tačasni mojster ni potreboval zunaj strokovnjaških vednostij mnogo drugih. Delokrog mu je bil odmerjen, in ču tudi ni znal druzega. Kakor svojo obrt, če tudi ni razumel dovolj pisave in računanja ali v obče kupčevalcu potrebnih znanostij, je vender se svojo obrtjo lahko izhajal Ko še ni bilo današnjih prevažnih sredstev, železnic itd. torej nepoznanje obrtnih izdelkov drugih dežel, delal je tako rekoč vsaki obrtnik po svojem, kajti naročniki niso imeli take zahteve kakor sedaj.

Ta obrtni stan je bil popolnoma na mestu za tedanji čas, a vprašanje nastane, je-li mogel ta zadostovati svojemu času, ko se je v naglici, brez vsacega posredovanja najedenkrat upeljala obrtra prostost, po koji dobil je vsak prebrisanec pravico nazaj postavljati te stare in težko premične obrtnike.

So bili li obrtniki za časa omejene obrti kos na noge postaviti se vsem tem novotarijam?

Očividno je, da si tačasni obrtnik ni vedel v novem poležaju pomagati, ter je prepustil preplašen svoj delokrog vsacem brez upora.

Zglede imamo, da, ko se je na mestu, kjer je bilo več obrtnikov, naselil žid, so obrtniki kar mahoma obupali, ter niti poskušali porabiti sredstva, katera bi si bili lahko v kratkem času prisvojili.

Če torej rečemo, da prejšnji obrtniki (govorimo tukaj le v obče, kajti posamezne izjeme so bile povsod, a te ne zadoste) svoji nalogi ubraniti slabe nasledke obrtne svobode, ter uporabiti tiste dobrote, niso bili kos, mislimo, da govorimo le resnico.

Tem bolje si lastne napake ogledamo in jih pripoznamo, tem bolje vedeli bodemo se izogniti njim v prihodnje in še le potem smemo upati, da obrtni stan tudi pri še obstoje i obrtni svobodi najde, če tudi ne zlate, pa vsaj trdna tla.

Današnji obrtnik ni gledal več poštenosti in solidnosti v obrtniji i kupčiji. Pred očmi imel je že brezobzirni židovski princip, in le v oporabi tistega zamogel je napredovati, kar pa bilo le mogoče na stroške svojih sodrugov.

S tem pa pridemo do onega, kar je naš stan pokopalo, in kar uniči esacega, in t. j. sebičnost ali egoizem.

S tem, da je prav po židovskem principu le gledal na to, pridobiti si veljavo, naročnike in premoženje z uničenjem svojega sodruga, s tem si je stan sam največ škodoval' kajti kar jeden danes drugemu, to povrnil mu je tretji, in tako so trpeli slednjič vsi pod težo, katero so si sami napravili.

Vzajemnost, edinost, stanovska skupnost in čast se je zgubila in obrtni stan postal je „Aschenbrödel“ vsemu svetu.

Seveda so na obrtnika pri tem uplivali tako zvan liberalni nazori in moderna narodno gospodarska načela po katerih bi imel živeti ves svet v vednem boju mej sabo, in po katerih velja le tisti kaj, kateri si če prav z nepravilnimi srsdstvi in z oškodovanjem drugih, pri-

dobl bogastvo, imenuje prebrisanim in dostojoim kupčevalcim in obrtnikom.

Spoznanje, da se posamezen ud le takrat dobro počuti, ako so vsi udje zdravi, ni tudi pri nas še prodrl, in dokler ne bode, ne smemo upati, da bode bolje.

Dosegli bodemo le takrat kaj, kadar spoznamo, da blagor posameznega je najti le v blagru vseh.

Treba bo torej sebičnost odložiti, treba nam bode misliti, da živeti moramo vsi, treba bode opustiti oni predivji lov za osobnemi koristmi in prepričanje se bode moglo v obrtnem stanu uživeti, da skupnost in vzajemnost mu koristi, in da bodemo najbolje varovali lastne koristni, če pospešujemu in varujemo koristi celega stanu.

Povdarja se pa še vedno, in to največ od strani obrtnikov samih, da jn najbolje pustiti vse, ter gledati le zase, za svojo korist, ter oporabiti vse slabosti svojega sodruga v lasten prid.

Če bi bila resnica, da je ta misel prava in dobra, kako pa pride toliko pritožeb, kako pa da ravno oni, kateri to geslo naglašajo, najbolj stokajo o slabih časih, onim, kateri se odtegnejo od vsega delovanja za občni blagor, goditi bi se moglo kaj dobro, a teh dokazov manjka. Obrtnik osamljen, je kakor veternica, katero obrača vsaka sapica, katero uniči vsak vihar.

Poglejmo vender druge stanove, najdemo li geslo „vsaki zase“ pri naših delavcih, na najdemo le pri uradnikih, doktorjih ali druzih stanovih?

To geslo je najbolj naše in dokler ne dobimo gesla: „Jeden za vse, vsi za jednega“, ni treba nam misliti, da bodo obrtne razmere boljše postale. Geslu „Vsaki zase“ ne pomore nobena obrtna novela in tudi ne dokaz zmožnosti, pogoj napredovanja je skupnost in vzajemnost, in če slednjih ne moremo doseči, zastonj bode ves trud posameznih obrtnikov.

Kmetijstvo.

Kako je treba molzti.

Glede na število vsakdanjih molž, mi je pripomniti, da se morajo štirikrat na dan molzti one krave, ktere imajo veliko mleka in od katerih se je tele še le odstavilo. To bi bilo naj umestnejše, ker bise največ namolzlo, in ker bi mleko ne tiščalo. Pri večkratni molži dajo namreč krave mnogo več in tudi boljšega mleka, ker se s pogostim molze jem vime draži, da kri bolj k njemu doteka in da se torej napravlja več mleka. Navadno molzejo v naših krajih po trikrat na dan, kar zadošča za navadne, ne premlečne krave. Zelo napačno pa je, ako molzemo precej po odstavljenju samo po dvakrat, ker se v tem slučaju manj namolze in ker krava lahko zboli za vnetjem v vimenu. Dvakratna dnevna molža zadošča še le kasneje, ko je krava že visoko na času.

Kdaj se naj molze? Izkušnje so nas poučile, da je najumestneje molzti pred krmljenjem. Naše gospodinje imajo navado, da vržejo med molžo nekoliko klaje, češ, da se raje pusti mlesti.

To je samo ob sebi takorekoč sama razvada. Kdor krave na to ne navadi po prvem teletu, da se tuli brez krme molzti. Umna gospodinja molze vselej ob določenem času, t. j. vsak dan ob isti uri in isti minuti. Krave, katere se ne molzejo ob določenem času, so nemirne in nepokojne, mleko pripravljajoči deli (organi) se pohabijo zraven tega pa teče mleko samo iz vimena, kar je zelo škodljivo, ker povzroča vnetje. Gospodinje, katere molzejo štirikrat na dan, naj se drže naslednjega reda: Ob štirih zjutraj, ob desetih dopoldne, ob štirih popoldne in pozno na večer. Pri trikratni molži molze umna gospodinja ob peti uri zjutraj, ob eni popoldne in ob devetih zvečer, zraven pa ne zamudi niti četrt ure določenega časa. Kadar se molze samo dvakrat, tedaj se določi zjutraj in zvečer ista doba n. pr. zjutraj ob šestih, zvečer ob šestih, ajutraj ob sedmih, zvečer ob sedmih itd.

Kako naj ravnamo s kravo? Že v prvi mladosti je treba naučiti teličico, iz katere hočemo odrediti dobro molzno kravo, da se človeka ne boji in da se mu rada da prijeti Zatorej se boža večkrat po koži in se prime često za vime, da se temu ne protivi (ustavlja), je treba pomoči z lepo besedo, s koščekom kruha itd. Kadar porodi telica, naj ostane tele pod vimenom, tudi ko bi bilo sicer napajanje običajno, po odstavljenju prvega teleta naj se krava vselej prav čisto izmolze. Omenjeni dve stvari ste neobhodno potrebni, ako hočemo iz krave napraviti dobro molznico. Po odstavljenju prvega teleta treba je dekli največ potrpežljivosii, prenagla in prehitra dekla ne sme molzti mladih krav. Vse namreč mleko kaj rade zadržujejo. S prijaznim in pohlevnim ravnanjem se to lahko odpravi. Vpitje, pretepanje in suvanje pa kravo lako izpridi in popači, da se kasneje ne da rada nikdar več molzti. Le pomisli, dekla, ki imaš od Boga pamet in razum, ali bi ti svojega gospodarja rada ubogala, ko bi te za vsako malenkostno stvar kregal ali celo pretepal? Krava se mora veseliti, da ji odvzameš mleko, ona mora naznanjati pri molži nekak prijeten občutek, to pa se doseže s pravilnim molzenjem in s previdnim ravnanjem. Krave se najraje puste mlesti, ako jih molze vedno ena in ista, umne molže vešča oseba. Zelo napačno je, ako molze sedaj ta, sedaj druga dekla, ker se krava pri takem ravnanju lahko popači. Ako se začne pri dobri krmi naenkrat mleko sušiti, je treba natanko pregledati, ali ni morda bolezen temu vzrok, ali ni vime morda vneto. Vsak prestop od sveže klaje na suho in na robe izvršimo prav polagoma, ker sicer se mleko suši, ali celo krava zboli. Če hočemo kravo na suho postaviti, tedaj jo nekoliko dnij slabeje krmimo, redkeje molzemo in čisto ne izmolzemo. Pri takem ravnanju se mleko polagoma suši, krava pa ostane zdrava. Ako se z molžo hitro prestane, tedaj krave večkrat zbole, zlasti se rade prikažejo bolezni v vimenu. (Konec sledi).

Poučni in zabavni del.

Vodnikova nevesta.

(Češki spisal V. Beneš-Třebizsky. — Poslovenil D. P.)

(Dalje.)

Za pripovedovanja postala je dletva Rokosova v svojem delu, siva glava padla mu je na prsa. Ni bil navajen dolgo v noč sedeti.

„Ne bodi tako žalosten, Andrej, morala bi s teboj žalovati“ tolažila je Voršilka, ko so mu oči zopet solzele.

„Samo pusti me, naj se izjočem, nikdar še nisem pred ljudmi tožil, niti zajokal, pri vas v prvlje. Mati pravila je, ko je oče umrl, in je ona dolgo, dolgo plakala, da se mora človek izjokati, ako neče, da se utrapi. S solzami teče prè žalost iz srca“, pravil ji je Andrej. — „Veruj, ko bi tebe ne bilo, nikdar bi ne bil šel na Češko, če tudi so tu dobri ljudje in imajo s človekom usmiljenje. Doma bi bil ostal in vsak dan hodil na grob. Sedaj bode nemara s snegom zavet, toda odkopal bi sneg, odkril ta griček . . . Pri vas niso taka pokopališča. Pri našem dviguje se visoka gora, višja od te, na kateri so one razvaline. Dolga je ta stran, z gostim lesom obraščena, in pod njoj, pri zidu, izkopali so jamo in v njo z vrvmi spustili priprosto, črno rakev, na pokrovu nosila je bel križ. In ko pridejo snegovi, metanice in vetrovi, zavejo vse pokopališče, da niti sledu ni o njem. Samo redkokedaj molijo iz snega leseni križi, toda ta, katerega sem jaz postavil, nikdar ne izgine. Dosti višji je od mene in močen, da bi se moral silen veter v njega upreti, da bi ga mogel izruti. — Kedaj te zopet, majčica, tvoj Andrej poseti! Ko staji ledena skorja na tvojem grobu in škerjanči vzlete iz dobrav nad pokopališčem, da bi ga pozdravili, — tedaj bode tvoje dete zopet pri tebi in okrasi s prvencem pomladi posteljo svoje roditeljice!“

„In jaz ji spletem venec iz naših cvetk. Veš, kako krasne rastejo pri nas po bregu in ravnini, in ti ga povesiš na križ, kaj ne, Andrej?“

„Povesim, Voršilka, povesim“, zatrjeval je deček in pritisnil devo na prsa, toda poljubil je ni, ne pristoja sinu neveste celovati, ako je pred kratkem mater pokopal.

„Oče vedo o vsem, dragi, sam je govoril o tem in ničesar ni oporekal.“

Mladenič pritisnil je močneje devo na prsa, in solze ki so mu silile iz očij, škropile so Voršilkino lice, — v jeden tek se združile z njenimi — tako, kakor njeni duši.

„Ostaneš pri nas? Oče nam prepustijo ribarnico, bodeš li po njem kresejnski ribič?“

Mladenič zopet ni odgovoril. Zvunaj je zaropotalo tako divje, kakor bi se ribarnica rušila. Lesena stena obrnjena proti rebru, zadonela je strašno. Do sem se je privalilo nekako deblo, in v reki je zopet nekaj splehtalo najbrž izrujeno drevo. In v dimniku zažvižgalo je nekaj tako presumljivo, da je luč ugasnila.

„Meluzina“, zašepetala je Voršilka, šla je k skrinji po nekaj moke, odprla v sobi okence in vrgla moko v vetrove.

I stari Rokos prebudil se je vsled ropota. „To je danes tako, kakor bi se vsi peklenčki stepli! menil je mencaje si oči in pogledal na uro, ki je z nekako mirnostjo nihala vedno enakomerno. „Dvanajst. Za Boga, otroci, tako pozno uže? Zakaj me niste vzbudili. S'ar človek pač nič več ne velja, niti sebe nima v oblasti. Nikdar ni premagalo spanje starega Rokosa, letos v prvlje. No, leta prenašajo to . . . Idi, Voršilka, po otep slame. postelješ dečku, danes gotovo trudnemu. Verujem, ta vihar i velikana izmuči“, govoril je ribič in potegnil izpod rudeče barvane omare slamnico, belo, kakor ta sneg, kateri se je zunaj le tako sipal z neba. In ko je Voršilka prinesla otep dolge, žitne slame, razvezala ga vravnala, pogrnila s slamnico in položila za njo vzglavje s perjem takorekoč nabito, rekla je „lahko noč, z Bogom!“ — poljubila očetu roko in odšla v svojo sobico.

Dolgo molil je Andrej in staremu Rokosu se je to dopadlo. — —

Za rana je sicer vihar jenjal, in reka se je umirila, a snega je bilo toliko, da ni bilo mogoče čez prag. Andrej hotel pa je le v sneg, ni hotel svojega dobrotnika dalje obteževati, bil je i on ubog, vedel je, kako težko se prisluži košček kruha, če tudi na ladji. Ko bode sam delal, tedaj se ne bode protivil, a sedaj bi se moral sramovati

„Kaj še, dečko, danes niti psa ne izženem ven, kai še le človeka, tu ostaneš, dokler se to nekoliko ne promeni. Nemara kmalu zmrzne in vasij steptajo pešpota, pa moreš iti“, razsodil je Rokos.

Andrej je ubogal, pomagal je ribiču delati mreže in mlade njegove roke umele so to izvrstno. Izdolbel mu veslo in držaj, katerega je tako izrezljal, da se ni mogel temu delu načuditi. „To bode praznično“, je rekel.

Dan potekel je hitro, zvečer razsekal je Rokos treske in ko se je mračilo zaplapolala je svetla luč. Rokos sedel je na klop pri peči, Voršilka njemu nasproti Andrej pa med obema.

„No, danes nam moraš pripovedovati, ko to tako dobro umiš, Voršilka mi je o tem povedala. In jaz bodem zopet pletel mrežo. Vidiš s tem si kratim večere, a Voršilka čita med tem bodi si iz svetega pisma, katero je podedovala po materi, bodisi iz te velike knjige, katero sem podedoval po pokojnem očetu in ta zopet po dedku. Tam je zapisano. kako je bivalo pri nas za najdavnejših let. Včasih tudi sam v nedeljo popoludne po večernicah iz nje čitam. Skorej vsak ribič v Poogriju ima takšno. — No, da ne pozabim, začni torej nekaj“, silil je ribič.

„Niti ne vem, striček, o čem bi vam pravil. Skorej vse povesti pravil sem uže Voršilki, o Talafusu, o Tatošu, o Pikuliku, o kralju Matjažu, o Svatopluku . . .“

„O treh njegovih sinih in o protih?“ prestrigla je Voršilka njegovo besedo.

„Drugo.“

„To torej! Nisem je se sližala in tudi oče ne.“

„Pred davnimi leti“, pričel je Andrej, „kraljeval je na Velegradu Svatopluk. Daleč za Krivan segala je njegova država. Tudi naša Witra bila je njegova. Tu tekla je njegova zibel. Ko se je postaral, prepustil je vlado, najstarejemu sinu in mlajša dva bi mu naj bila pokorna. Toda sinovi niso se ravnali po očetovi volji. Radi bi me slušali, ko bode zlo in ko bode rasla na mojem grobu trava, a tedaj bode uže prepozno. Pomnite, da Bog neposlušne otroke kaznuje. Toda sinovi ravnali so se le po svojem. In opustil je torej stari kralj svoj velegrajski dvor ter odšel na goro Zahor pri Nitri, konja, ki ga je prinesel sem, je prebodel in meč, s katerim je bil opasan, zaril je globoko v zemljo, da ga nikdo ne našel. — Raz to goro videti je daleč po naši zemlji, bil sem na njej, toda Krivan je le višji. — In ko je tako umoril svojega konja in zakopal meč, ozrl se je po zemlji, katero je osrečil, kakor svoj narod, kateri je tu bival, in lastne sinove, katerim je tako veliko dedščino zapustil, kar se mu prikaže neka mladenka z razpuščenimi lasmi, v zelenem, z zlatom protkanem oblačilu. Jedva jo je zagledal, prekrižal se je Svatopluk, ka bi mu ne mogla škodovati. „Ne boj se, kralj“, mu je dejala, „ker si bil dober vladar in si s osrečil svojo zemljo in lastne sinove, tvoj narod nikdar na tebe ne pozabi. Kadar mu bode najhuje, naj poišče tvoj meč, katerega si tu zakopal, in ž njim izžene sovražnike in vrnejo se mu stari, zlati časi. Sama povem o njem tvojim potomcem. Sedaj pa pojdi k puščavnikom, ki bivajo na drugem brdu gore, vzemi si njih oblačilo in med njimi končuj dnij svojega življenja.“ In ko je to izrekla, je izginila. Svatopluk zavedel se je šele pozno, da je govoril s kraljico vil. — Ubogal je in šel na drugo stran gore k puščavnikom, slekel svoje oblačilo, odložil svoje leskeče orožje in oblekel njih habit. Dolgo živel je med njimi, in ko so pešale njegove moči, pristopil je k makovemu ležišču, na katerem je ležal veliki Svatopluk srebrnolas starček v snežnobelem oblačilu in rekel: „Ne umreš, Svatopluk toda dolgo bodeš spal, dolga leta, in ko se vrnejo tvojemu ljudu zopet časi, kakoršni so bili za tebe, se prodiš, znova bodeš kraljeval dolgo, srečno, a še le tedaj razpade tvoje telo v prah

Svatopluk, ki ni mogel prenesti zarje okoli starčka, kateri je stal pri njem, zatisnil je oči, a ko jih je zopet odprl, ni bilo po dedku ne sluha ne duha, a dvanajst puščavnikov stalo je okoli njega, moleči za lahko njegovo smrt. Šele sedaj je povedal, da je velegrajski kralj. In zopet je zatisnil oči, jelo se mu je dremati, in samo iz daljave slišal je še pogrebni spev nad svojim telesom. Kakor bi živel, posadili so ga menihi v jamo, zavalili jo z velikim kamnom in jedva so zavalili, okrvavelo je nebo nad vso nitransko trečinsko krajino, a Madjari klali so pri Breclavi Moravane in slovensko ljudstvo. (Slovaki imen. se Slovenci). Vse tri Svatoplukove sinove so ubili, ves slovaški kraj zaplavili, toda na goro Tabor se niso upali. Tam v skali spal je Svatopluk in še danes spi. Ko nam bode najgorše, najdejo prè tam njegov meč, in zopet bode velegrajska država obnovljena in ž njo slava nitranskega in trenčinskoga okraja. — Vidite, od tistih dob je naša zemlja uboga, niti lastnih otrok ne preživi. Morajo za svojimi gorami iskati živeža.“

Andrej je dokončal svojo povedko, otrl si s čela pot, gorke, velike kapljica, in se zamislil. Niti Voršilka, niti Rokos nista pregovorila.

„Od teh dob torej hodite na Češko in Moravsko?“ vprašal je čez nekaj časa starec.

„Od teh dob“, odgovoril je žalostno mladi Slovakžičar, povesil glavo na prsa in se zopet zamislil.

„Tega še nisem slišal! To bi torej bila kazen na potomcih za očeta?“ vprašal je zopet ribič.

„Nemara, toda ne vem. To vem, da neradi pravijo o breblavski bitvi po Slovaškem, in nobeden krajan nepravi tega za mejami. Drugje bi tudi jaz tega ne pravil. Stari Jura iz Zaborja je pri spasu svoje duše prisegel, da je na Zaboru jama, a v jami kralj Svatopluk, ki čaka lepših časov, da se nekoč zopet prebudi in zopet bode kraljeval.“

„To je žalostno dečko, žalostno, toda rad takšne stvari poslušam. Ne vem, kaj je to, da ljudje tako radi poslušajo nevesele povedke, toda ko pridejo nadloge na nje, jih neradi nesejo, neradi, Rokos to ve“, razumoval je stari ribič maje z glavoj.

„Tako se časi menijo in tako teče ta svet!“ rekel je Andrej poluglasno, polušepetaje ta poslednji stih stare slovaške pesni, katero pozna vsako dete v njegovih gorah

„Dobro veš praviti, toda sedaj moram ti jaz nekaj povedati o naših vodnikih. Včeraj pravil sem Voršilki o jednem in o Marini, saj ti ona tega ne ostane dolžna. — Čudni dečki so ti vodniki. In na svatbo prihajajo k ribičem, in ribiču ni treba skrbeti za balo. H krstu prihajajo kot kumi in takšni otroci so srečni. In kadar umre dober ribič, s spremljajo ga tudi pri poslednjem potovanju. Pri vas gotovo toliko o njih ne vedo. — Mi se jih ne bojimo. Mojemu očetu pomagal je prè jeden često, kadar je lovil ribe in vedno imel je takoj polno mrežo. V ribarnicah so mnogokrat kot gosti, toda pri meni še nikdo ni bil. Ka bi govoril resnico, ni mi za njih posete. — No, poslušajte torej. — Nekje pri Budiru stala je nekdaj ribarnica, toda malo slabša, nego je ta naša. Kadar je zatulil veter, vedno je prodrl do ribiča v sobi, in ribarica stiskala se je v kot, ka bi je ne zeblo, a ko je deževalo ali snežilo, čutili so to tudi v ribarnici. Poleti in pomladi presedavala je ribarica z ribičem dolge večere vedno na bregu. Tožila sta skupno Bogu to bedo, ki se ni hotela ganiti od njih kam drugam, kakor bi jo prikovali. Mučila sta se dovolj, in vendar nista ničesar imela. To je uže tako, kar je komu prisojeno, tega se ne zbavi. naj dela, kar hoče. Ne vem, čemu je tako, a o takih stvareh nerad sodim.

(Dalje sledi.)

Novice.

— **Osebne vesti** Učitelj v Ljubljani Josip Janovsky je imenovan telovadnim učiteljem na učiteljišču v Gorici. — Častno svetinjo za štiridesetletno službovanje so dobili župnik Anton Peterlin v Šmihelu pri Novem Mestu in novomeški kanoniki Rihard Frank, Matija Jeriha, Fr. Povše in Franc Hočevar.

Cesarjeva zahvala Odbor družbe sv. Mohorja je potom dež. predsedništva v Celovcu Nj. Veličanstvu cesarju doposlal slavnostno knjigo „Naš cesar“ in koledar za leto 1899, obe krasno vezani. Cesar je obedve knjigi sprejel in odboru se je za ta dar in za ob tej priliki pokazano lojalno in domoljubno mišljenje sporočilo cesarjevo zahvalo. — Slavnostno knjigo „Naš cesar“ sta vsprejela tudi nadvojvoda Fran Salvator in nadvojvoda Oton.

— **Občinski svet v Gorici** je sklenil ustanoviti posebni zaklad za ustanovitev italijanskega vseučilišča v Trstu.

— **Kmetski list**, kateri je izdajal koroški Bauernbund, da ž njim vlovi slovenske kmete na Koroškem v nemške mreže, je nehal izhajati.

— **Metliško grajščino** je kupila „Ljudska posojilnica“ v Ljubljani za 80.000 gld. S tem je zopet prišlo jedno veleposestvo iz nemških rok.

— **Občinske volitve na Štajerskem**. V zgornji Polskavi so Slovenci strmoglavili dosedanji nemškutarski občinski zastop in so v njem zadobili večino. Nasprotno so pri volitvah v Nerčni vasi zmagali nemškutarji.

— **Narodni dom v Radečah**. Okrajna posojilnica v Radečah je kupila Petrič-ev hotel in ga prekrstila v „Narodni dom.“

— **Italijanski rogovileži** Okrajno glavarstvo v Pulju je poklicalo na odgovornost 72 podanikov kralja Umberta I., ker so se, dasi inozemci, udeležili politične demonstracije. Ti ljudje uživajo gostoljubnost pri nas in jo plačujejo s tem, da skušajo delati politično zgavo.

— **Potres**. Dne 18. t. m. se je v Ljubljani primeril precej močan potres, kateri se je čutil tudi o raznih drugih krajih na Kranjskem.

— **Odobreni zemljevidi**. Naučno ministerstvo je za porabo na ljudskih in meščanskih šolah in učiteljiščih odobrilo Orožnov zemljevid Evrope.

— **Srečolov** je dovolilo fin. ministerstvo požarni brambi v Škofji Loki. Dovoljenih je 2500 srečk z dobitki v efektih.

— **Novo šolsko poslopje** zgradé tekom letošnjega leta na Viču pri Ljubljani. Otvorili bodo za sedaj dva razreda.

— **Deželni dvorec v Ljubljani**. V prihodnjem zasedanju dež. zbora kranjskega t. j. mes. marca ali aprila pride na vrsto tudi gradnja dež. dvorca. Ako dež. zbor odobri predlog dež. odbora se začne s zgradbo že letos.

— **Razširjenje slov. gimnazije v Ljubljani**. Vlada se je lotila pripravljalnih del za razširjenje slov. nižje gimnazije v Ljubljani v popolno gimnazijo.

— **Odklonjena avdijenca**. Avstrijsko učiteljstvo je nameravalo vročiti cesarju posebno spomenico s prošnjo, naj izboljšanje gmotnega stanja učiteljstva, a dotična avdijenca ni bila dovoljena.

— **Imenik vasij in krajev** ljubljanskega okraja je izdal R. Samsa v Ljubljani. Imeniku je dodan ličen zemljevid.

— **Važne občinske volitve** se bodo vršile meseca februvarja v razdeljenih občinah Pomjan, Marezige pri Kopru.

Poskušeni samomori. V Ljubljani se je te dni poskusil ustreliti neki vojak. Zadel se je tako nesrečno, da mu je krogla razbila čeljust in poškodoval nos in jedno oko. Mož se je hotel usmrtiti, ker ga je neki lajtnant hudo preganjal. — V Celju se je korporal Jesih radi nesrečne ljubezni poskusil ustreliti, a se je samo težko poškodoval.

— **Nova podzemska jama**. Poleg izvira Vipavščice na zapadni strani Nanos-a za grajščino grofa Lanthpierja, iščejo že nekaj let sem živo srebro. Rov, kateri se v ta namen kopljejo že 270 m dolg. Te dni našli so konec tega rova veliko podzemsko jamo, katere še ni mogoče premiriti. Široka je blizu 20 m in isto toliko visoka. Vsa jama je nad 10 m z vodo napolnjena.

— **Občinske volitve v Radečah** so se vršile dne 20. januvarja in je zmagala katoliška narodna stranka.

— **Bolnica usmiljenih bratov v Kandiji**. Konvikt usmiljenih bratov v Kandiji pri Novem Mestu razposlal je te dni letno poročilo o zdravljenju in oskrbovanju bolnikov v minolem letu. Iz poročila je razvidno, da je bolnica oskrbovala 802 bolnikov. Koncem l. 1897 jih je ostalo v bolnici 37 in z dnem 31. dec 55 bolnikov. Popolno ozdravljenih je bilo 547, zboljšanih 146, neozdravljivih 22, umrlo jih je 32 bolnikov, mej poslednimi samo 1 po operaciji. Operirali so 294 mož. od teh jih je 240 popolno ozdravilo, 32 se je stanje zboljšalo. Po stanu in obrtu jih je bilo največ in sicer 458 kmečkega stanu, potem 48 dninarjev, 45 šolarjev, 18 čevljarjev, 15 krojačev, 10 zasebnih uradnikov, 11 kovačev, duhovniki so bili 3 in 2 redovnika, skupno 59 vrst stanov. — Iz Kranjske so vsprejeli v bolnico 690 bolnikov, iz Hrvatske 29 iz Štajerske 10, iz Italije 11, iz Primorja 6, 3 sio bil Čehi, pa dva Morava in Nemca, po jeden pa iz Sp. Avstrije, Galicije, Ogerske, Slavonije, Tirolske, in severoamer. zveznih držav. Po veri je bilo 750 rimsko katolikov, 13 grško-katolikov, 1 pravoslavnik in 1 luteran. — Največ bolnikov so imeli v mesecih avgustu in decembru (68), najmanj pa oktobra namreč 53. Število oskrbovalnih dnij znaša 14.417, ali na vsacega bolnika povprečno 17·97, vsak dan se je povprečno oskrbovalo 39·49 bolnikov. — Sklepom poročila se omenja, da se zavod vsled odloka notranjega ministerstva z dne 24. junija 1898 sme imenovati „cesar Franc Josipova bolnica“, da se je v spomin na vladarjevo petdesetletnico zavod zdatno povečal in sicer z izdatno pomočjo vseh krogov, posebno pa kranjske hranilnice, za kar se vodstvo najiskrenejše zahvaljuje. „Zgradba nam sicer ne dela več skrbi; a treba je poplačati visok dolg, ki nam ga je naložilo zidanje in notranja uprava“ glasi se koncem poročila in ta konečni stavek priporočamo vsem blagim srcem v blagohotno uvaževanje.

— **Nesreče**. 67 letni posestnik Ivan Birk iz Šmartna pri Ljubljani je svoj voz tako nerodno naložil z drvmi, da se je voz nanj prevrnil in ga ubil. —

— **Shod** Ljutomersko politično in gospodarsko društvo je sklicalo na dan 29. t. m. na kapelo pri Radgoni javno zborovanje na katerem bo poročal dež. poslanec dr. Rosina.

— **Poštni debi in prepoved o prevažanju po železnici**. Znano je, da je ministerstvo pred kratkem izdalo naredbo, s katero je izključeno prevažanje po železnicah ali s parobrodi tistih inozemskih časnikov, katerim je v Avstriji odvzet poštni debi. Nekateri tu in inozemski listi so vsled tega izrazili bojazen, da utegne avstrijska vlada tudi tranzitni promet monarhije prepovedati. Temu nasproti meni „Fremdenblatt“, da se tega ni treba bati,

in da se ne zgodi ničesar, z čemer bi se tranzitnemu prometu onih tiskovin, katerim je v Avstriji odtegnen poštni debi, delalo težave ali da bi se isti celo onemogočal.

— **Stara pesem** Neznana ljubezen je zakrivila žaloigro, ki se je te dni dogodila na Dunaju. Mlad tesarski delavec, Jvan Biedermann, je bil zaljubljen v služkinjo svojega mojstra, 24letno Frančiško Spöttl, ako ga dekle ni hotelo uslišati, jo je dne 17 t. m. ustrelil na cesti v Ottakringu, da je obležala takoj mrtva. Potem je tekel nekaj korakov naprej in je prestrelil prsa tudi sebi.

— **Car in Tolstoj** Na zadnjem potovanju iz Livadije izrazil je car željo. da vidi Tolstega. Tolstoj je prišel v priprosti kmečki obleki. Car ga je po starem ruskem običaju poljubil na usta in lica ter vprašal. kako misli gledè njegovega predloga o razoroženju Tolstoj je odgovoril, da mora car sam prednjačiti s primernim vzgledom ter je obljubil zajedno, da izda kmalu knjigo, ki jo pripravlja o tem predmetu.

— **Cigareta usmrtila človeka** Iz Dubrovnika poročajo 19. t. m. . . Neki delavec je sprehajaje se pušil cigareto Kar se je cigareta razletela močnim pokom tako, da je kadilcu razmesarila lice Nesrečnež je umrl isto noč. — V cigareti je bila najbrže kapica („kapselj") za sprožiti puško.

— **Kmetski upor.** V aradski župniji na Oegrskem v mestu Nova sv. Anna so pretečeni teden volili novega župana. Ker je bil izvoljen mož. katerega kmetje niso marali, je ljudstvo udrlo v občinsko hišo in hotelo vse razdrobiti in pretepsti. Žandarji so začeli takoj streljati med ljudi ter so ubili 6 oseb in jih ranili mnogo Celo vojaštvo je moralo poseči vmes. Na ogerskem so zares še prav azijatske razmere, že na vsaki volitvi je nekaj mrtvih in ranjenih! Ali ni Ogerska sredi civilizovanega sveta? Saj se tudi drugod sprimejo ljudje ob takih prilikah in mora miriti oblast, ali da bi takoj strel;ali med ljudstvo žamdarji in bi naskakovali nanje vojaki, to je že pač redkokedaj. Na Ogerskem je pa vlada največ sama kriva takih krvavih prizorov, ker preveč protežira svojo stranko in pošilja ogenjin žveplona vse, kar se klanja njenemu bogu. To se pravi že malo po barbarski braniti svoje politično stališče.

— **Rim** Večno mesto je v dneh svoje slave štelo mnogo milijonov prebivalcev, pozneje se je pa to prebivalstvo silno skrčilo, čemur je bila vzrok razposajenost, nemoralno življenje prebivalstva, vojne in izseljevanje boljšega dela ljudstva. Isto je ravno tedaj, ko so papeži, v 13. stoletju, zapustil ter prenesli svojo stolica v Avignon na Francoskem, tudi zapuščalo Rim in se selilo v druga mesta in dežele, Po vrnitvi papežev, v 14. stoletju je Rim štel okoli 20 000 prebivalcev. Ljudst o je tedaj, zavoljo velikih vojn in kužnih boleznij. mnogo trpelo, kar je razvidno iz tega, da je v celih dveh stoletjih se pomnožilo le za kakih 15.000 in tako dospelo do š evila 35.000 prebivalcev. V 18. stoletju se je prebivalstvo še precej pomnožilo, a začetkom 19. veka vsled Napoleonovih vojn je zopet padlo na kakih 50 000 prebivalcev. Pozneje se je pa začelo prebivalstvo v Rimu razmerno jednako kakor v drugih velikih mestih in vendar se ne more meriti z Dunajem, Berlinom, Parizom itd., katera mesta so se v zadnjih desetletjih pomnožila za več nego trikrat in tudi štirikrat, med tem ko se je prebivalstvo Rima v dvajsetih letih k večjem podvojilo. Uzrok temu zaostajanju Rima za drugimi velikimi mesti leži seveda v splošni bedi Italije in pa tudi v tem, da je od Garibaldija in Viktorija Emanuela sem prebivalstvo odpadlo od Vetikana, ki je bil duša in cvet večnega Rima.

— **Tragedija na morju.** Na parniku, „Orione", kateri se je vračal iz Amerike, bila je neka italijanska rodbina Ferrarija, obstoječa iz moža, žene in otrok. Sredi morja vrže žena mlajša dva otroka v morje za njima pa skoči še sama. Vsi trije so se utopili. Koj za tem pa skoči še mož, kateri je tudi utonil.

— **Močen potres** se je pojavil v nedeljo zjutraj na Peloponezu. Dve vasi sta skoro razdejani. V Philitariji, kjer je hišno zidovje dobilo zevajoče razpoke, so se morale stranke izseliti iz bivališč. Podrobnosri še niso znane in se toraj tudi ne vé, ali in koliko ljudij je ponesrečenih — Ta potres so označili tudi instrumenti na tukajšni opazovalnici

— **P Vehinger,** o katerem smo poročali, da je umrl kot žrtev gobave bolezni, ni še umrl. Iz Pariza brzojavi misijonska družba, da je bil zelo nevarno obolel, a da še živi.

Za bolne na pljučah, vratu, krhlju in nadušljivem!

Kdor hoče svojo bolezen na pljučah ali vratu ali naduha. tudi vže zastarela, enkrat za vselej zgubiti, naj pije

čaj za kronične plučne in vratne bolezni

od A. Wolffskij. — Tisoče zahvalnih pisem za čudovito moč tega čaja so na razpolago. — 1 zaboj za dva dni stane 75 kr. — Brožure se pošljejo zastonj. Samo pravi čaj se dobiva pri

A. Wolffskij, Berlin Nr. 37

Weissenburgstrasse 79.

Št. 46.209

Prodaja smeti!

Mestni magistrat ljubljanski prodaja smeti, ki so nakopičene na senožeti pod **Tivolijem,** ob **Dolenjski cesti** pod **zelenim hribom** in ob **Kravji poti v Trnovem.**

Pogoji prodaje izvedo se pri **mestnem komisarjatu** ob navadnih uradnih urah.

Magistrat dež. stolnega mesta Ljubljane,

dné 17. januvarja 1899.

Gospodom

ki imajo veliko

prijateljskega znanja

ponudi obilen postranski zaslužek pod **W. 3877**

Heinr. Eisler, Berlin,

Charlottenstr. 75.

Loterijske srečke

V Brnu dne 25. januvarja t. l.: 43, 1, 44, 77, 21.
Na Dunaji dne 21. januvarja t. l.: 29, 50, 83, 5, 37.
V Gradci dne 21. januvarja t. l.: 50, 55, 26, 18, 77.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 6. januvarja 1898. Pšenica gl. 10.80kr. rž gl. 8.50 kr., ječmen gl. 7.— kr., oves gl. 6.25 kr. ajda gld. 8.25 kr., proso gld. 7.75 kr., turšica gld. 5.65 kr. leča gld. 12.— kr., grah gld. 8.— kr., fižol gld. 10·— kr Vse cene veljajo za 100 kgr.)

J. Blasnikova tiskarna

v Ljubljani na Bregu št. 12

se priporoča sl. občinstvu v zvršitev vsih tiskarskih del, kot: **knjige, brošure, okrožnice, naslove na pisma, pisma, kuverte, račune, vizitnice, cenike, jedilne liste, programe za veselice, naznanila** (plakate), itd. itd.

Tudi izvršuje edina v Ljubljani **litografiška dela** v eni ali **večih barvah.**

Vse po najnižji ceni okusno in hitro.

V zalogi ima mnogo **knjig** za **mladino** ter razne **muzikalije.**

Cenik se pošlje zastonj in poštnine prosto.

Zahvale!

Spoštovani gospod!

Zahvaljam Vas, da ste mi poslali tako izvrstno zdravilo proti kašlju in prsni bolezni. Porabil sem jedno steklenico trpotćevega soka, kašelj in prsna bolezen mi je skoro prenehala. Pošljite mi takoj še tri steklenice Vašega izvrstnega trpotčevega soka, a zraven še tudi 2 zavitka ćaja proti kašlju. Z velespoštovanjem

Vaš hvaležni
JAKOB SUPPAN.
V Divači, 19. oktobra 1897.

Trpotčev sok (Spitzwegerich Saft), kateri deluje tako izvrstno proti kašlju, prsnim boječinam, hripavati, težkemu dihanju pa tudi za stare bolezni, dobiva se vedno svež v lekarni pri Zrinjskem, H. Brodjovin, Zagreb, Zrinjski trg štev. 20.

Naj pazi vsakdo na varnostno znamka, ker samo tisti trpotčev sok je iz moje lekarne, ki ima na steklenici sliko Nikolaja Šubiča Zrinjskega, hrvatskega bana.

Cena steklenici trpotčevega soka s točnim navodilom je 75 kr.

Razven trpotčevega soka je dobro rabiti proti kašlju tudi planinski čaj.

Cena jednega zavitka planinskega čaja proti kašlju je s točno pošiljatvijo 35 kr.

Oboje se pošilja vsak dan po poštnem povzetju. Kdor pošlje denar naprej, naj doda za poštni list in zabojček še 20 kr.

Lekarna pri Zrinjskem
H. BRODJOVIN
Zagreb, Zrinjski trg št. 20.

Cenjeni gospod lekarnik!

Pred kratkim časom sem naročil od Vas jedno stéklenico krepilnih švedskih kapljie, naredile so meni in mojim znancem tako dobro, da Vas moram za to dobro zdravilo nájtopleje zahvaliti. Blagovolite mi za moje znance še tri steklenice po 80 kr. po poštnem povzetju poslati.

S spoštovanjem
VID ZANIĆ.
Modruš, dne 26. maja 1898.

Prave krepilne švedske kapljice delujejo izvrstno proti vsem želodčnim bolečinam, popravljajo prebavljenje, čistijo kri, krepijo želodec. Po teh kapljicah izginejo vse želodčne in črevesne bolezni, a dobi se dober apetit

Paziti je treba na varnostno znamko, ker samo tiste švedske kapljice so iz moje lekarne, ki imajo na steklenici sliko Nikolaja Šubiča Zrinjskega, hrvatskega bana.

Cena jedne steklenice krepilnih švedskih kapljic s točnim navodilom je 80 kr.

Pošilja se vsak dan po poštnem povzetju.

Kdor pošlje denar naprej, naj doda za poštni list in zabojček 20 krajcarjev.

Lekarna k Zrinjskemu
H. BRODJOVIN
Zagreb, Zrinjski trg št. 20.

Naročila, katere znašajo 5 gld. in več, se pošiljajo poštnine prosto.

Zelo spoštovani gospod!

Moja žena je ležala tri mesce vsled trganja in bolečin v kosteh. Precej, ko je začela rabiti Vaše »mazilo proti kostnim bolečinam« je vstala že čez tri dni, in danes hvala Bogu, hodi. Zahvaljujoč se Vam za to izvanredno mazilo ostajam

pokoren sluga
Bartol Lisički.
Strmec pri Stulici, 22. aprila 1898.

Mazilo proti kostnim bolečinam (Fluid) je prav dobro zdravilo proti trganju in zbodanju v kosteh, protinu, bolečinam v križu, proti prehlajenju, pri prepihu i t. d. Mazilo krepi oslabele žile in krepi stare ljudi, ki trpijo slabost na nogah.

Vsaka steklenica mora imeti varnostno znamko t. j. sliko Nikolaja Šubiča Zrinjskega hrvatskega bana, ker samo tisto mazilo je iz moje lekarne, ki nosi to varnostno znamko na steklenici.

Cena jedne steklenice mazila proti kostnim bolečinam s točnim navodilom je 75 kr.

Pošilja se vsak dan po poštnem povzetju.

Kdor pošlje denar naprej, naj doda za poštni list in zabojček še 20 kr.

Lekarna pri Zrinjskem
H. BRODJOVIN
Zagreb, Zrinjski trg št. 20.

Odgovorni urednik: **August Pucihar.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**